

Lise Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Aile Desteği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması

Family Support in High School Students' Choice of Vocation: A Scale Development Study

Gürcan Şeker

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim
Dalı, Türkiye
gurcanseker@ohu.edu.tr

Alim Kaya

Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik
Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı,
Türkiye
alim.kaya@mersin.edu.tr

ÖZ

Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerine yönelik olarak 'Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği (MESADÖ)'nin geliştirilmesidir. Araştırmada yapı geçerliğini belirlemek için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile benzer ölçek geçerliği analizi yapılmıştır. Ölçeğin açıklayıcı faktör analizi için 450 (259 kız, 191 erkek) öğrenciye ulaşılmış ve elde edilen veriler üzerinde yapılan analizler sonucunda iki faktörlü ve 18 maddeli bir yapı elde edilmiştir. 18 maddelik yapının test edilmesi amacıyla 218 öğrenci (110 kız, 108 erkek) üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları elde edilen yapının doğrulandığı ortaya koymuştur. Meslek seçiminde aile desteği ölçeğinden elde edilen ölçümlerin güvenilirliği iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı ve test-tekrar-test güvenirlilik yöntemleri ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular 'Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Meslek, Meslek Seçimi, Aile, Aile Desteği, Meslek Seçiminde Aile desteği

ABSTRACT

The purpose of this research is to develop the Scale of Family Support in the Choice of Vocation (SFSCV) for high school students. Exploratory and confirmatory factor analyses and validity analysis of similar scales were performed to determine the construct validity 450 students (259 girls and 191 boys) were reached for the exploratory factor analysis of the scale and a two-factor and 18-item construct was achieved at the end of the analyses on the data obtained. A confirmatory factor analysis was performed with 218 students (110 girls and 108 boys) to test the 18-item construct. The results of this analysis proved that the construct was confirmed. Reliability of the measures obtained from the scale of family support in the choice of profession was examined with internal consistency reliability coefficient and test-retest reliability methods. The findings obtained showed that the 'Scale of Family Support in the Choice of Vocation' is valid and reliable.

Keywords: Vocation, Choice of Vocation, Family, Family Support, Family Support in the Choice of Vocation

Geliş Tarihi/Received

10 Ağustos/August 2016

Kabul Tarihi/Accepted

15 Haziran/June 2017

Elektronik Yayın Tarihi/Online Published

10 Mart/March 2018

GİRİŞ

İnsanın yaşamı boyunca verdiği en önemli kararlardan birisi de meslek seçimidir. Bu seçimler, bireyin kişisel verimliliği ve topluma katkısının yanı sıra; yaşam tarzı, duygusal iyi oluşu, ekonomik ve sosyal statüsü gibi bireyin yaşamında uzun vadeli önemli etkilere sahiptir (Gati ve Tal, 2008). Meslek seçimi gerek bireysel gerekse toplumsal anlamda önem taşımaktadır. Günümüzde meslek sayıları ve iş kollarının çeşitlenmesi ve bireylerin kendilerine uygun meslek seçme gereksinimleri nedeniyle, meslek seçimini etkileyen faktörlere odaklanılması önem kazanmaktadır (Korkut Owen, Kepir, Özdemir, Ulaş ve Yılmaz, 2012).

Meslek seçim sürecini etkileyen bu faktörler; cinsiyet, toplum, arkadaş çevresi, ailenin beklentileri, kişinin eğitim durumu, mezun olduktan sonraki iş imkânları, kişisel nitelikler (genel ve özel yetenekleri) ile mesleki ilgi ve değerleri şeklinde sıralanmaktadır (Frady, 2005; Zunker, 2006). Yukarıda sayılan bu faktörlerden cinsiyet (Akbayır, 2002; Patton, Creed ve Watson, 2003; Zysberg ve Berry, 2005), eğitim durumu (Ayık, Özdemir ve Yavuz, 2007; Szabo, 2006), mesleki ilgi (Harris ve Rottinghaus, 2015; Vardarlı, 2014; Yılmaz, 2011) ve değerlere (Atlı, 2012; Moore, 2006; Özhan, 2015) ilişkin çok sayıda araştırma göze çarpmaktadır. Ancak kariyer gelişim kuramcılarının çoğunun (*Crites, 1969; Roe, 1956; Super, 1953*) aile desteğinin kariyer gelişim sürecinde önemli bir etken olduğunu ileri sürmesine rağmen çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir (aktaran Zunker, 2006).

Ergenlerin kariyer gelişimi sürecinde hem ailenin, hem de okul psikolojik danışmanının rolünün birlikte ele alınması gerekmektedir. Okul dışında ailenin etkisi ve desteği önemli bir role sahiptir ve çocuğun kariyer gelişim süreci üzerinde pozitif bir etki yaratmaktadır (Turner ve Lapan, 2002). Meslek kararını verme sürecinin yaşandığı dönemde aileler, sadece aile içi ilişkilerde destekleyici otoriter ya da demokratik tutumlarıyla değil aynı zamanda ergenin mesleki gelişimini destekleyici tutum ve davranışlarıyla da ergenin karar verme ve mesleki gelişim sürecini önemli oranda etkilemektedir (Özdel, 2009). Yapılan çalışmalar (Bacanlı ve Sürücü, 2011; Bryant, Zvonkovic ve Reynolds, 2006; Keller ve Whiston, 2008) da göstermektedir ki, ergenin en önemli sosyal destek kaynaklarından biri olan aile, birçok yönüyle onun kariyer gelişim sürecinde önemli rol oynamaktadır.

Alanyazında kariyer gelişimi ya da meslek seçim süreciyle ilgili aile desteği ve etkisini ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalara genel olarak bakıldığında aile desteğinin birçok değişkenle ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Mesleki olgunluk ile aile desteği arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalarda, aile desteği ile mesleki olgunluk arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş, ergenin aileden algıladığı destek arttıkça mesleki olgunluklarının arttığı gözlenmiştir (Akdaş, 2013; Köküsoy, 2008; Sürücü, 2005; Ulaş, 2011). Yıldırım (2015), yaptığı araştırma sonucunda aileden algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça mesleki kararsızlık düzeyinin azaldığı bulgusuna ulaşmıştır. Işık (2013), çalışmasında aileden algılanan sosyal desteğin mesleki sonuç beklentisinin anlamlı bir yordayıcısı olduğunu ortaya koyarken, Akdeniz (2009) demokratik anne baba tutumunun ergenin meslek kararı verme yetkinlik düzeyini arttırdığı bulgusuna ulaşmıştır. Kariyer kararı verme ya da meslek seçimi ile aile desteği arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar, aileden algılanan sosyal destek düzeyinin artmasının kariyer kararı verme- meslek seçim sürecini olumlu olarak etkilediğini ortaya koymaktadır (Dülger, 2009; Nota, Ferrari, Solberg ve Soresi, 2007; Öztemel, 2013). Raque-Bogdan, Klingaman, Martin ve Lucas (2013) ise yaptıkları çalışma sonucunda aile desteğinin kariyer engellerini aşmada önemli oranda etkili olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Kariyer kararı yetkinlik beklentisi üzerinde aile etkisinin incelendiği çalışmaların birçoğu, ailenin ergenin kariyer kararı verme yetkinlik beklentisi üzerinde olumlu katkısının olduğu bulgusunu ortaya koymaktadır (Keller ve Whiston, 2008; Kim, Ahn ve Fouad, 2016; Lease ve Dahlbeck, 2009; Ülker, 2015). Guan ve diğerleri (2016) ise yaptıkları çalışmada, aile desteğinin hem kariyer kararı yetkinlik beklentisi hem de kariyer uyumu üzerinde pozitif etkisinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Ailenin ve özellikle de anne babanın meslek seçimi ve kariyer kararı verme sürecinde önemli bir role sahip olduğu yukarıda sıralanan araştırma sonuçlarıyla da ortaya konmaktadır. Bu nedenle ergenin kariyer gelişim sürecinde ailenin destek durumunu belirlemeye yönelik ölçme araçlarının geliştirilmesi önem kazanmaktadır.

Literatür incelendiğinde; meslek seçimi ya da kariyer alanına özgü aile desteğini ölçen ölçme araçlarının az sayıda olduğu görülmektedir. Bu ölçekler arasında ilk olarak Fouad ve diğerleri (2010) tarafından geliştirilen, Akın, Usta ve Satıcı (2012) tarafından Türkçeye uyarlanan, lise öğrencileri üzerinde psikometrik çalışmaları yürütülen 'Kariyer Gelişiminde Aile Etkisi' ölçeği sayılabilir. Bir diğeri Turner, Alliman-Brissett, Lapan, Udipi ve Ergun (2003) tarafından ortaokul öğrencileri için geliştirilen ve Güneş (2015) tarafından Türkçeye uyarlanarak, Türk Ortaokul öğrencileri üzerinde psikometrik çalışmaları yürütülen 'Kariyere İlişkin Ebeveyn Desteği Ölçeği'

dir. Türkiye’de meslek seçimi ve kariyer alanına özgü öğrencilerin algıladıkları aile desteğine yönelik bir ölçek geliştirme çalışmasına rastlanmamıştır. Bu konuda yapılan tek çalışma Hamamcı (1996) tarafından geliştirilen, anne babanın çocuklarının mesleki gelişimine yardımcı olmaya yönelik tutumlarını ölçmeyi amaçlayan ve anne babalara uygulanan ‘Meslek Gelişimine Yardım Ölçeği’ dir. Bu ölçme araçlarından birinin ortaokul öğrencilerine yönelik, bir diğ erinin ise anne babalara yönelik olarak geliştirildiği görülmektedir. Lise öğrencileri için geliştirilen ve Türkçe’ ye uyarlaması yapılan ‘Kariyer Gelişiminde Aile Etkisi’ ölçeğ inin orijinal formunun 18-62 yaş arası bireyler için geliştirildiği belirtilmektedir (Fouad vd., 2010). Yaş aralığı bu kadar geniş olan bir ölçeğ in gerek kültüre gerekse gelişim dönemine uygun olmayan maddeler içerebileceği düşünülebilir. Bu bakımdan ülkemizde lise çağında bulunan öğrencilerin gelişim düzeyine uygun bir aile desteği ölçeğ ine ihtiyaç olduğu ifade edilebilir.

Yukarıda özetlenen çalışmalardan da görüldüğü üzere aile bireylerin kariyer gelişimi ve meslek seçimi kararlarında önemli bir yer tutmaktadır. Bu doğrultuda, meslek kararı vermede önemli bir noktada bulunan lise öğrencileri için, meslek seçiminde ailelerinin desteğini ölçen, kültüre ve yaş dönemlerine uygun bir ölçme aracının geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Çalışma Grubu

Meslek seçiminde aile desteği ölçeğ inin geliştirilme sürecinde açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi için 2015-2016 eğitim öğretim yılında Niğde İli merkezinde beş farklı lisede, 9-10-11.sınıflarda öğrenim görmekte olan birbirinden farklı iki ayrı gruptan veri toplanmıştır.

İlk aşamada açıklayıcı faktör analizinin yapılması amacıyla 450 öğrenciye deneme formu uygulanmıştır. Bu öğrencilerin % 57,6’sı kız, % 42,4’ü erkek öğrencilerden (259 kız, 191 erkek) oluşurken, % 32,2’si dokuzuncu sınıf (145), % 32,4’ü onuncu sınıf (146) ve % 35,3’ü on birinci sınıflardan (159) oluşmaktadır. İkinci aşamada açıklayıcı faktör analizi sonucunda son halini alan ölçek, modelin sınanması amacıyla yapılacak olan doğrulayıcı faktör analizi için, 218 öğrenciye daha uygulanmıştır. Bu öğrencilerin % 50,5’i kız, % 49,5’i erkek öğrencilerden (110 kız, 108 erkek) oluşurken, % 26,6’sı dokuzuncu sınıf (58), % 42,7’si onuncu sınıf (93) ve % 30,7’si on birinci sınıflardan (67) oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Nisan-Mayıs 2016 aylarında toplanmıştır. Ölçek formu katılımcılara, araştırmanın amacı açıklanarak ve katılımın zorunlu olmadığı, gönüllülük esasına dayalı olduğu belirtilerek, sınıf ortamında uygulanmıştır. Kendilerine uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Uygulama yaklaşık 30 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Ölçeğ in yapı geçerliğini belirlemek için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Veri analizine başlamadan önce verilerin normal dağılım ile doğrusallık varsayımını sağlayıp sağlamadığı ve çoklu bağlantı probleminin olup olmadığı kontrol edilmelidir (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010; Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu doğrultuda elde edilen veriler incelendiğinde verilerin tek değişkenli normal dağılımı sağladığı ancak çok değişkenli normal dağılımı sağlamadığı görülmüştür. Bunun yanında verilerin doğrusal bir ilişki gösterdiği ve çoklu bağlantı probleminin olmadığı gözlenmiştir. Bu nedenle Principal Axis Factoring faktör çıkartma tekniği kullanılmıştır. Açıklayıcı Faktör Analizi uygulanırken faktörler arasında ilişki olduğu varsayılarak eğik (direct oblimin) döndürme tekniği kullanılmıştır.

Benzer ölçek geçerliğine bakılması amacıyla Fouad ve diğ erleri (2010) tarafından geliştirilen, Akın ve diğ erleri (2012) tarafından Türkçeye uyarlanan, ‘Kariyer Gelişiminde Aile Etkisi’ ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğ in güvenilirlik çalışması Cronbach’s alpha iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test güvenilirlik yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği (MESADÖ)

Bu çalışmada, lise öğrencilerinin meslek seçimi ve karar verme sürecine özgü, ailenin bu süreçte öğrenciyeye verdiği destek düzeyini belirlemeyi amaçlayan bir ölçme aracı geliştirilmeye çalışılmıştır.

Literatürde ölçme araçları geliştirilirken çeşitli yöntemler ortaya konulmuştur. Bu çalışmada DeVellis (2014) tarafından önerilen yöntem kullanılmış ve ‘Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği’nin madde havuzu oluşturulurken literatürde var olan çalışmalar incelenmiştir (Dülger, 2009; Fouad vd., 2010; Güneş, 2015; Michael, Most ve Cinamon, 2013, 2015; Nota vd., 2007; Öztemel, 2013; Raque-Bogdan vd., 2013; Sürücü, 2005; Turner vd., 2003; Ülker, 2015; Yıldırım, 2015). Yapılan literatür taramasında aile desteğine yönelik araştırma bulguları ve önerilerinden yararlanılmıştır. Literatür taramasının yanı sıra meslek seçim sürecinde aile desteği durumları hakkında bilgi almak için içerisinde aile desteğine ilişkin soruların yer aldığı form, farklı sınıf düzeylerinde 35 lise öğrencisine verilmiş ve öğrencilerden herhangi bir kısıtlama olmadan düşüncelerini bu forma yazmaları istenmiştir. Yapılan bu çalışmalar sonucunda 48 maddelik bir form oluşturulmuştur. Madde havuzunun oluşturulması ile ilgili DeVellis (2014), nihai formda olması planlanan madde sayısının en az % 50’inden fazla madde yazılmasının uygun olacağını belirtmektedir.

Elde edilen 48 maddelik formun anlaşılabilirliğini kontrol etmek amacıyla 60 kişilik bir lise öğrenci grubuna ön uygulaması yapılmıştır. Uygulama aşamasından sonra form, uzman görüşü alınmak üzere alan ve dil uzmanlarından oluşan toplam beş uzmanın görüşüne sunulmuştur. Ön uygulama ve uzman görüşleri sonucunda ifadelerin anlaşılır olması, kapsam geçerliği, dil yapısının uygunluğu ve madde yapılarının uygunluğu kriterlerine göre üç madde ölçekten çıkarılmış ve son olarak 45 maddelik bir deneme formu elde edilmiştir.

Çalışmaya katılan bireylerin ölçekteki ifadelerle katılma düzeylerinin belirlenmesinde “(1) Hiç Katılmıyorum”, “(2) Katılmıyorum”, “(3) Kısmen Katılıyorum” “(4) Katılıyorum” ile (5) Tamamen Katılıyorum” şeklinde beşli likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Araştırma için gerekli izinler alındıktan sonra çalışmaya gönüllü olarak katılan öğrencilere 45 maddelik deneme formu uygulanmıştır. Analizler sonucunda elde edilen son form, doğrulayıcı faktör analizi, benzer ölçek geçerliği ve test-tekrar-test güvenilirliği için, beş farklı okulda öğrenim gören öğrencilere uygulanmıştır.

Kariyer Gelişiminde Aile Etkisi Ölçeği

Benzer ölçek geçerliği çalışmasında kullanılmak üzere veri toplama aracı olarak Fouad ve diğerleri (2010) tarafından geliştirilen, Akın ve diğerleri (2012) tarafından Türkçeye uyarlanan ve lise öğrencileri üzerinde psikometrik çalışmaları yürütülen ‘Kariyer Gelişiminde Aile Etkisi’ ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 22 madde ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte iki madde tersten puanlanmaktadır. Ölçeğin geliştirme çalışmaları, Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşayan 18-62 yaşlar arası bireyler üzerinde yürütülmüştür. Ölçeğin alt boyutları Bilgisel Destek (8 madde), Aile Beklentileri (6 madde), Maddi Destek (5 madde) ve Değerler/İnançlar (3 madde) olarak adlandırılmıştır. Ölçekten toplam puan alınabilmektedir. Yüksek puanlar kariyer gelişiminde aile etkisinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçeğin yapı geçerliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda dört boyutlu modelin iyi uyum verdiği bulunmuştur ($\chi^2=472.84$, $sd=198$, $p=0.00$, $RMSEA=.062$, $CFI=.96$, $IFI=.96$, $RFI=.92$, $SRMR=.081$). Ölçeğin faktör yükleri .34 ile .90 arasında sıralanmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları dört alt ölçek için sırasıyla .93, .72, .68 ve .86 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bütünü için tutarlılık güvenilirlik katsayıları .83’tür. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyonları .28 ile .84 arasında sıralanmaktadır.

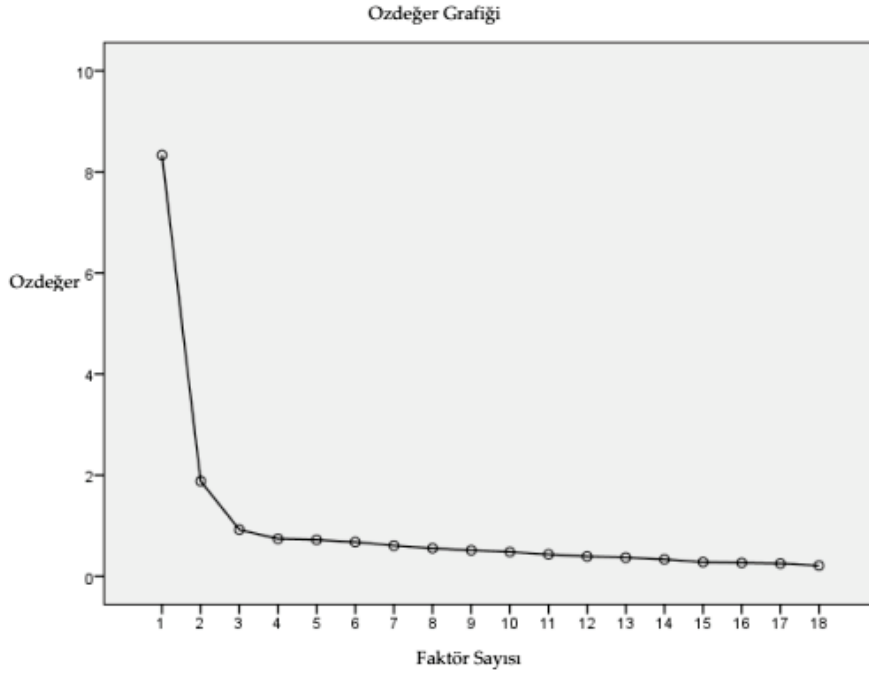
BULGULAR

Açıklayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Araştırmada ilk olarak verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek amacıyla birinci çalışma grubundan elde edilen veriler üzerinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik Testi yapılmıştır. KMO değerinin .60 ve üzerinde olması (Tabachnick ve Fidell, 2013) ve Bartlett Küresellik Testi sonuçlarının anlamlı çıkması gerektiği belirtilmektedir (Ho, 2014). Bu çalışmada da KMO değeri .95 bulunmuş ve bu değer faktör analizi için yeterli olduğu görülmüştür. Bartlett Küresellik Testi sonucunda elde edilen değer $[\chi^2(231, n=450)=5020,320, p<0.01]$ anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda, veri setinin açıklayıcı faktör analizi için uygun olduğuna karar verilmiştir.

Faktör analizinde faktörleri belirlemek amacıyla özdeğerler incelenmiştir. Özdeğerleri 1'in üstünde olanların faktör olarak önemsenmesi gerektiği önerilmektedir (Büyüköztürk, 2014). Bu çalışmada özdeğerleri 1'in üstünde iki faktör ortaya çıkmıştır (şekil-1). Faktör analizinde madde faktör yükleri en az .40 olması gerektiği (Stevens, 2009) ve maddelerin buldukları faktörlerdeki yük değerleri ile diğer faktörlerdeki yük değerleri arasındaki farkın 0.10 ve daha yukarı olması şartları aranmaktadır (Tavşancıl, 2010). Bu koşulları sağlamayan 27 madde formdan çıkarılmış ve son olarak 18 madde kalmıştır. Faktörlerde yer alan maddeler deneme formundaki numaralandırmasıyla Tablo 1'de verilmiştir. Ortaya çıkan iki faktör, varyansın % 51,66'sını açıklamıştır. Faktörlere düşen maddelerin içerikleri incelendikten sonra ilk faktörün 'kabul ve cesaretlendirme', ikinci faktörün 'bilgilendirme' şeklinde isimlendirilmesinin uygun olacağı öngörülmüştür.

Şekil 1. Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeğinin Özdeğer Grafiği

Tablo 1. Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeğinin Faktör Yapısı ve Faktör Yükleri

Madde No	Faktör Yükleri	
	F ₁	F ₂
35	.85	
33	.83	
15	.81	
7	.68	
3	.67	
22	.66	
1	.63	
38	.62	
32	.58	
42	.54	
41	.51	
13	.43	
16		.84
26		.78
9		.74
17		.57
6		.56
12		.41
Açıklanan Varyans Toplam: % 51,66	Faktör 1: % 43,70	Faktör 2: % 7,96

Doğrulatoryı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

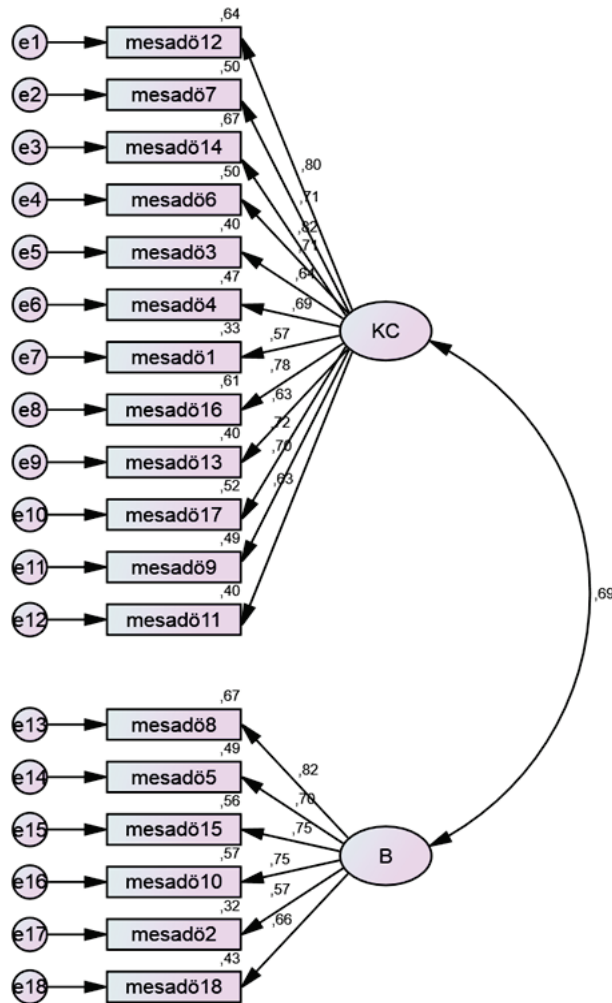
Açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen iki faktörlü, 18 maddeli yapının doğrulanıp doğrulanmadığını test etmek amacıyla, formun son hali 18 maddeye göre yeniden düzenlenerek, Doğrulatoryı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA için Ki-Kare Uyum Testi (Chi-Square Goodness), karşılaştırmalı uyum indeksi (Comparative Fit Index, CFI), fazlalık uyum indeksi (Incremental Fit Index, IFI), tahmin hatalarının ortalamasının karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA), standartlaştırılmış hata kareleri ortalamasının karekökü (Standardized Root Mean Square Residual, SRMR) tablo-2’de verilmiştir. Şekil 2’de ölçüm modeli verilmiştir.

Tablo 2. Uyum İyiliği değerleri

χ^2	χ^2/df	P	CFI	IFI	RMSEA	SRMR
317,619	2.37	.00	.91	.91	.08 (%90 CI .06-.08)	.07

Tablo 2’ de doğrulatoryı faktör analizine göre modelin uyum iyiliği değerleri verilmiştir. χ^2/sd için 2’den küçük değerler mükemmel uyumu, 2 ile 3 arasındaki değerler kabul edilebilir uyumu göstermektedir (Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003). CFI ve IFI indeksleri için .90 değeri kabul edilebilir uyuma ve .95 değeri mükemmel uyuma işaret etmektedir (Byrne, 2010). RMSEA için .08 değeri kabul edilebilir uyum ve .05 değeri mükemmel uyum ölçütü olarak alınmaktadır (Schumacker ve Lomax, 2010). SRMR için .10 değeri kabul edilebilir uyumu ve .05 değeri mükemmel uyumu göstermektedir (Hu ve Bentler, 1999). Açıklamalar doğrultusunda elde edilen uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir.

Şekil 2. Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeğinin Doğrulatoryı Faktör Analizi

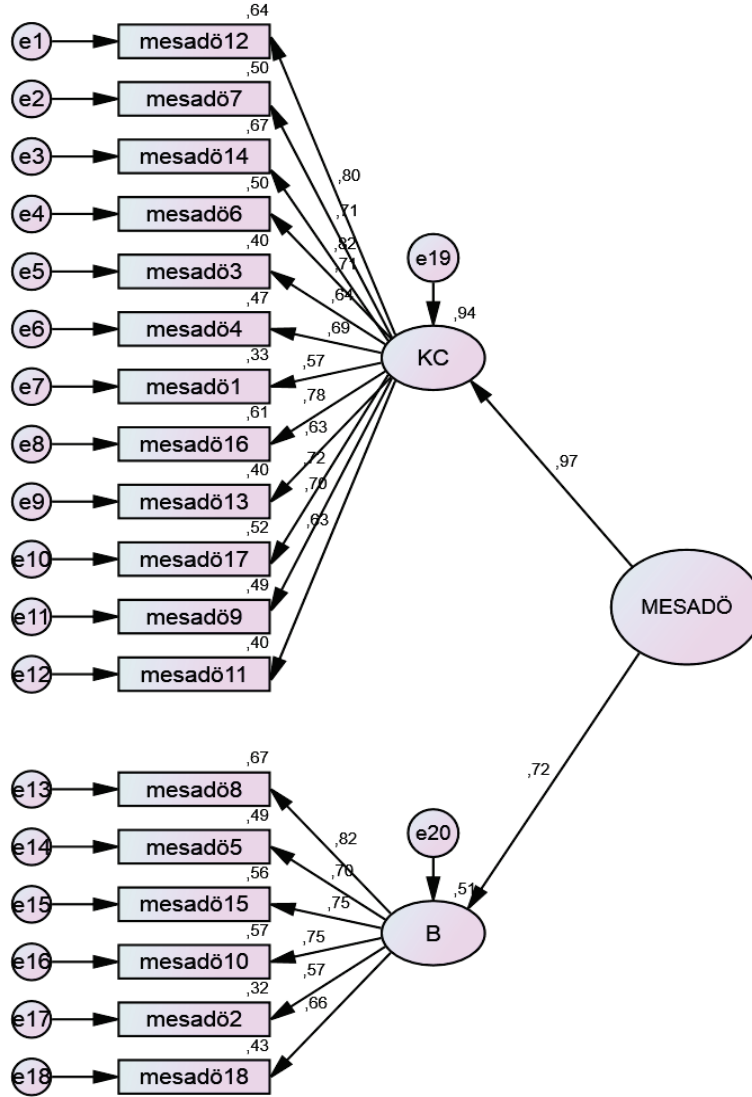

Faktörlerin aile desteği örtük değişkenini açıklayıp açıklamadığını belirlemeye yönelik ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Tablo 3'te ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi uyum katsayıları verilmiş ve tablo incelendiğinde hipotez modelin, ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonucunda yeterli uyum katsayılarına sahip olduğu gözlenmektedir. Şekil 3'te ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizine ait ölçüm modeli yer almaktadır.

Tablo 3. İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İyiliği değerleri

X ²	X ² /df	P	CFI	IFI	RMSEA	SRMR
317,619	2.37	.00	.91	.91	.08 (%90 CI .06-.08)	.07

Şekil 3. İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi

Benzer Ölçek Geçerliği Çalışmasına İlişkin Bulgular

Benzer ölçek geçerliği çalışması için ‘Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği’ ile birlikte Fouad ve diğerleri (2010) tarafından geliştirilen, Akın ve diğerleri (2012) tarafından Türkçeye uyarlanan, ‘Kariyer Gelişiminde Aile Etkisi’ ölçeği arkalı önlü tek form haline getirilerek farklı okullarda öğrenim gören 105 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulamaya ilişkin korelasyon analizi sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeğinin Kariyer Gelişiminde Aile Etkisi Ölçeği İle Korelasyonu

	1	2	3	4
1- Kariyer Gel. Aile Desteği Ölç. Top. Puanı	1			
2- Kabul ve Cesaretlendirme	.51**	1		
3- Bilgilendirme	.60**	.58**	1	
4- Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği Toplam Puanı	.60**	.93**	.86**	1

Kariyer gelişiminde aile etkisi ölçeği toplam puanı ile Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği kabul ve cesaretlendirme boyutu puanı ($r = .51, p < .01$), bilgilendirme boyutu puanı ($r = .60, p < .01$) ve meslek seçiminde aile desteği ölçeği toplam puanı arasında ($r = .60, p < .01$) pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçların Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeğinin benzer ölçek geçerliği için kabul edilebilir düzeyde veriler olduğu söylenebilir.

Güvenirlğe İlişkin Bulgular

Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeğinden elde edilen ölçümlerin güvenirlği, iç tutarlılık güvenirlk (Cronbach Alfa) ve test-tekrar-test güvenirlk yöntemleri ile hesaplanmıştır. Tablo-5’te görüldüğü gibi; ölçeğin kabul ve cesaretlendirme boyutu için iç tutarlılık güvenirlk katsayısı .92, bilgilendirme boyutu için iç tutarlılık güvenirlk katsayısı .86 bulunmuştur. Toplam ölçek puanına ilişkin iç tutarlılık güvenirlk katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır. 15 gün arayla yapılan uygulama sonucunda elde edilen test- tekrar-test güvenirlk analizi sonuçlarına bakıldığında; elde edilen katsayılar kabul ve cesaretlendirme boyutu için .74, bilgilendirme boyutu için .67 ve toplam ölçek puanı için .73 bulunmuştur. Elde edilen bulgular ölçeğin güvenilir olduğunun göstergesidir.

Tablo 5. Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeğinin İç Tutarlık ve Test-Tekrar-Test Güvenirlk Katsayıları

	İç Tutarlık (α)	Test Tekrar Test (r)
Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği Kabul ve Cesaretlendirme Boyutu Puanı	.92	.74
Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği Bilgilendirme Boyutu Puanı	.86	.67
Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği Toplam Puanı	.93	.73

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerine yönelik olarak ‘Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği (Mesadö)’ni geliştirmektir. Bu amaç bağlamında ölçek geliştirme süreci için tavsiye edilen adımlar (Büyüköztürk, 2014; DeVellis, 2014; Erkuş, 2012) izlenerek öncelikle literatür taraması yapılmış, daha sonraki aşamada bir grup öğrenciye açık uçlu sorular sorularak kompozisyon yazdırılmış ve bu yolla madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzundan seçilen maddelerle 45 maddelik likert tipinde bir deneme formu oluşturulmuştur. Deneme formunun hazırlanmasından sonra Mesadö’ nün geçerlik çalışmaları için sırasıyla açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ile benzer ölçek geçerliği yöntemlerinden yararlanılmıştır. Ölçekten elde edilen ölçümlerin güvenirlği, iç tutarlılık güvenirlk katsayısı (Cronbach Alfa) ve test-tekrar-test güvenirlk yöntemleri ile hesaplanmıştır.

Açıklayıcı faktör analizi sonucunda 18 madde ve iki faktörden oluşan bir yapı elde edilmiş ve sonraki aşamada elde edilen bu yapının test edilmesi için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA sonucunda ölçekten elde edilen uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu ve 18 maddelik yapının doğrulandığı görülmüştür. Sonraki adımda benzer ölçek geçerliği çalışması için benzer bir ölçek kullanılmıştır. İki ölçek arasındaki korelasyon katsayısının orta düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılması nedeniyle Mesadö’ nün benzer ölçek geçerliğine sahip olduğu söylenebilir. Ölçeğin güvenirlk çalışmaları için iç tutarlık ve test-tekrar-test

güvenirliği hesaplanmıştır. Elde edilen değerler ile, ölçeğin güvenirlik katsayılarının kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu ifade edilebilir.

Yapılan bu çalışmalar sonucunda lise öğrencilerinin meslek seçim sürecinde aile desteğini belirlemeye yönelik 18 madde ve iki faktörden oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Birinci faktör 'kabul ve cesaretlendirme', ikinci faktör ise 'bilgilendirme' şeklinde isimlendirilmiştir. Ölçekten toplam puan alınabilmektedir. Likert tipi derecelendirmenin kullanıldığı ölçekte maddeler; 1=Hiç katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kısmen Katılıyorum, 4=Katılıyorum, 5=Tamamen Katılıyorum şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 18, en yüksek puan ise 90'dır. Ölçekten alınan puanların artışı, lise öğrencilerinin meslek seçim sürecinde aile destek düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, 'Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği' nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ileri sürülebilir.

Türkiye'de kariyer danışmanlığı alanında yapılan çalışmalarla da (Bayındır, 1999; Dülger, 2009; Güneş, 2015; Hamamcı, 1996; Pişkin, 2002; Solmaz, 2015; Sürücü, 2005; Ülker, 2015; Yıldırım, 2015) meslek seçimi sürecinde ailenin önemli rol oynadığı ortaya konulmaktadır. Geliştirilen 'Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği'nin kariyer danışmanlığı alanında yapılacak çalışmalara katkı sunabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında ölçek, alanda çalışan okul psikolojik danışmanlarının mesleki rehberlik alanında verecekleri hizmetlerde kullanabilecekleri bir kaynak olarak önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbayır, K. (2002). Öğretmenlik mesleğine yönelmede ailenin ve branş seçiminde cinsiyetin rolü. *V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Dergisi*, 2, 1183-1188.
- Akdaş, G. (2013). *Sağlık meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin ve algıladıkları aile desteğinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum
- Akdeniz, S. (2009). *Ergenlerin meslek kararı verme yetkinlik algılarının algılanan anne baba tutumu ve bazı özlük nitelikleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Akın, A., Usta, F. ve Satici, S. A. (2012). Validity and reliability of Turkish version of the family influence Scale. *4th International Congress of Educational Research 4-7 May*, İstanbul, Turkey
- Atlı, A. (2012). *Lise öğrencilerinin mesleki değerlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya
- Ayık, Y. Z., Özdemir, A. ve Yavuz, U. (2007). Lise türü ve lise mezuniyet başarısının, kazanılan fakülte ile ilişkisinin veri madenciliği tekniği ile analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 441-454.
- Bacanlı, F. ve Sürücü, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin kariyer gelişimleri ile ebeveyne bağlanmaları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4), 679-700.
- Bayındır, A. (1999). *Bireylerin mesleki olgunluk düzeyleri ile anne babalarının tutumlarını algılamaları arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bryant, B. K., Zvonkovic, A. M. ve Reynolds, P. (2006). Parenting in relation to child and adolescent vocational development. *Journal of Vocational Behavior*, 69, 145-175.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming*. Routledge. Taylor & Francis Group.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (Genişletilmiş 19. Baskı). Ankara: Pegem.
- DeVellis, F. R. (2014). *Ölçek geliştirme: Kuram ve uygulamalar* (T. Totan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayınları
- Dülger, Ö. (2009). *Ergenlerde algılanan sosyal destek ile karar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erkuş, A. (2012). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Fouad, N. A., Cotter, E. W., Fitzpatrick, M. E., Kantamneni, N., Carter, L. ve Bernfeld, S. (2010). Development and validation of the family influence scale. *Journal of Career Assessment*, 18(3), 276-291
- Fraday, W. P. (2005). *A study of high school student's career interest inventories and their relationships to students completion of occupational programs* (Yayımlanmamış doktora tezi). Clemson University, USA.
- Gati, I. ve Tal, S. (2008). Decision-making models and career guidance. J. A. Athanasou ve R. Van Esbroeck (Ed.), *International handbook of career guidance* içinde. (s. 157-185). Springer.
- Guan, P., Capezio, A., Restubog, S. L. D., Read, S., Lajom, J. A. L. ve Li, M. (2016). The role of traditionality in the relationships among parental support, career decision making self-efficacy and career adaptability. *Journal of Vocational Behavior*, 94, 114-123.
- Güneş, A. (2015). *Kariyere ilişkin ebeveyn desteği ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. ve Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7. bs.). Edinburg: Pearson Company.
- Hamamcı, Z. (1996). *Aile rehberliğinin anne babaların meslek gelişimi konusunda bilgi düzeylerine ve çocuklarına yardımcı olmaya yönelik tutumlarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Harris, K. L. ve Rottinghaus, P. J. (2015). Vocational interest and personal style patterns exploring subjective well-being using the strong interest inventory. *Journal of Career Assessment*, 10(2015), 41-79.

- Ho, R. (2014). *Handbook of univariate and multivariate data analysis with IBM SPSS*. New York: CRC Press.
- Hu, L. T. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- Işık, E. (2013). Mesleki sonuç beklentisinin yordayıcıları olarak algılanan sosyal destek ve denetim odağı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1419-1430.
- Keller, B. K. ve Whiston, S. C. (2008). The role of parental influences on young adolescents' career development. *Journal of Career Assessment*, 16(2), 198-217.
- Kim, S. Y., Ahn, T. ve Fouad, N. (2016). Family influence on Korean students' career decisions a social cognitive perspective. *Journal of Career Assessment*, 24(3), 415-585.
- Köküsoy, K. (2008). *Endüstri meslek liselerinde bir meslek alanına yönelmiş olan öğrencilerin mesleki olgunluk ve algıladıkları aile desteği düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lease, S. H. ve Dahlbeck, D. T. (2009). Parental influences, career decision-making attributions, and self-efficacy: Differences for men and women? *Journal of Career Development*, 36(2), 95-113.
- Michael, R., Most, T. ve Cinamon, R. G. (2013). The contribution of perceived parental support to the career self-efficacy of deaf, hard-of-hearing, and hearing adolescents. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 18(3), 329-343.
- Michael, R., Cinamon, R. G. ve Most, T. (2015). Career-related parental support of adolescents with hearing loss: Relationships with parents' expectations and occupational status. *American Annals of The Deaf*, 160(1), 60-72.
- Moore, C. A. S. (2006). *Career values of college students: An analysis by generation* (Yayımlanmamış doktora tezi). Colorado State University, Colorado.
- Nota, L., Ferrari, L., Solberg, V. S. H. ve Soresi, S. (2007). Career search self-efficacy, family support, and career indecision with Italian youth. *Journal of Career Assessment*, 15(2), 181-193.
- Owen, F. K., Kepir, D. D., Özdemir, S., Ulaş, Ö. ve Yılmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 135-151.
- Özdel, C. B. (2009). *Meslek lisesi öğrencilerinin mesleki yönelimlerine etki eden faktörler: Küçükçekmece İlçesi örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özhan, M. B. (2015). *Lise öğrencilerinin mesleki değerleri ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Öztemel, K. (2013). Lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüklerinin yordayıcıları olarak algılanan sosyal destek ve cinsiyet. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(3), 241-257.
- Patton, W., Creed, P. A. ve Watson, M. (2003). Perceived work related and nonwork related barriers in the career development of Australian and South African adolescents. *Australian Journal of Psychology*, 55(2), 74-82.
- Pişkin, M. (2002). Çocuğun kariyer planlamasında ailenin rolü. *2001 Yılı Aile Raporu* içinde (s. 245-272). Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Raque-Bogdan, T. L., Klingaman, E. A., Martin, H. M. ve Lucas, M. S. (2013). Career-related parent support and career barriers: An investigation of contextual variables. *The Career Development Quarterly*, 61(4), 339-353.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. ve Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Schumacker, R. E. ve Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling* (3. bs.). New York: Routledge Academic.
- Solmaz, Y. (2015). *Meslek lisesi son sınıf öğrencilerinin kariyer gelişiminde aile etkisi: Pendik ilçesi örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Stevens, J. (2009). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

- Sürücü, M. (2005). *Lise öğrencilerinin mesleki olgunlukları ve algıladıkları sosyal destekleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Szabo, Z. (2006). The influence of attributional retraining on career choices. *Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapy*, 6(2), 89-103.
- Tabachnick, G. B. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6. bs.). London: Pearson.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (4. bs.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Turner, S. ve Lapan, R. T. (2002). Career self-efficacy and perceptions of parent support in adolescent career development. *The Career Development Quarterly*, 51(1), 44-55.
- Turner, S. L., Alliman-Brissett, A., Lapan, R. T., Udipi, S. ve Ergun, D. (2003). The career-related parent support scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 36(2), 83-95.
- Ulaş, Ö. (2011). *Lise öğrencilerinde mesleki olgunluğun yordayıcıları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ülker, A. (2015). *Kız meslek lisesi öğrencilerinde kariyer kararı yetkinlik beklentisinin yordayıcısı olarak aile etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mevlana Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Vardarlı, B. (2014). *Küresel model bağlamında mesleki ilgilerin Türkiye'deki yapısının incelenmesi: İzmir İli örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yıldırım, A. (2015). *Lise öğrencilerindeki mesleki kararsızlığın algılanan sosyal destek ve tercih edilen alana göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mevlana Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yılmaz, O. (2011). *Mesleki İlgi Envanteri'nin geliştirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Zunker, V. G. (2006). *Career counseling a holistic approach*. Belmont, CA: Thomson Brooks/ Cole, Publishers.
- Zysberg, L. ve Berry, D. M. (2005). Gender and students' vocational choices in entering the field of nursing. *Nursing Outlook*, 53(4), 193-198.

EXTENDED SUMMARY

Family Support in High School Students' Choice of Vocation: A Scale Development Study

INTRODUCTION

Choice of vocation plays an important role both individually and socially. Today, due to diversifying occupations and business branches and individuals' need for choosing a suitable vocation for themselves, it has become more important to focus on the factors affecting the choice of vocation (Owen, Kepir, Özdemir, Ulaş, & Yılmaz, 2012). These factors affecting the process of choosing a vocation can be listed as gender, society, friend circle, family expectations, individual's educational status, job opportunities after graduation, personal traits (general and special skills) and vocational interests and values (Frady, 2005; Zunker, 2006). The studies have shown that family plays an important role in adolescent's career development process along with its cognitive, affective and behavioral factors (Bryant, Zvonkovic, & Reynolds, 2006). As one of the most critical support sources of an adolescent, it is thought that family has an important place in the process of choosing a vocation and vocational decision making.

There is limited number of scale adaptation studies in the field of choice of career or vocation in Turkey (Akın, Usta, & Satıcı, 2012; Güneş, 2015). Family occupies a critical place in individuals' decisions such as choice of vocation in societies like Turkey. Accordingly, it is considered important to develop a measuring instrument that measures the family support for high school students' choice of vocation.

METHOD

Participants and Instruments

This study was conducted high school on students who were attending at the ninth, tenth and eleventh grade at five different high schools in the city center of Niğde in the academic year of 2015-2016. The Scale of Family Support in the Choice of Vocation (SFSCV) and Family Influence on Career Development Scale (Fouad et al., 2010) were used to collect data in the research.

Procedure and Data Analysis

Based on this, a form which includes the questions such as “What are your expectations from your family in the process of vocational decision making?” and “What kind of support did you get from your family when selecting the institution of higher education you want to go?” was distributed to 90 high school students of different grades and they were asked to write their thoughts down on that form without any limitations to obtain information about the status of family support. In the second stage, a literature review was performed on the subject and a 48-item trial form was prepared. The items were submitted to the opinions of five experts to check them in terms of scope validity, linguistic compliance and item structure compliance. As a result of the evaluations after the expert opinions, a 5-point Likert type, 45-item form was created for structure validity studies. For the structure validity of the Scale of Family Support in the Choice of Vocation (SFSCV), exploratory and confirmatory factor analyses were conducted. In the next stage, a similar scale was utilized for the criterion related validity study. Internal consistency and test-retest reliability were calculated for the scale reliability.

RESULTS

In the first phase, an exploratory factor analysis was performed and a 2-factor structure which explained 51,66 % of the total variance was obtained. The first of the factors in the structure was named “Acceptance and Encouragement” and the second one was named “Informing” in accordance with the literature. It was seen that the first factor (acceptance and encouragement) explained 43,70 % of the variance and the second factor (Informing) explained 7,96 % of the variance. To test if the 2-factor and 18-item structure obtained as a result of the exploratory factor analysis is confirmed, the final form was organized in accordance with those 18 items and a confirmatory factor analysis was performed. As a result, fit goodness values were investigated ($\chi^2/df=2.37$, CFI = .91, IFI = .91, RMSEA = .07(90% CI .06-.08), SRMR = .06) and it was seen that the fit goodness values were within the acceptable limits. A secondary confirmatory factor analysis was performed to determine if the factors explain the

implicit variable of family support and it was seen that there is a high-level relationship between the factors and family support. The “Family Influence on Career Development Scale” was used for the criterion related validity study of the scale of family support in the choice of vocation. A positively significant relationship was found between the two scales.

Reliability of the measures obtained from the Scale of Family Support in the Choice of Vocation was examined with internal consistency reliability coefficient and test-re-test reliability methods. The internal consistency coefficients were found to be .92 and .86 for the respect and knowledge factors of the scale respectively. The internal consistency coefficient for the total scale score was calculated to be .93. According to the results of the test-re-test reliability analysis performed in an application conducted at an interval of 15 days, the coefficients were found to be .74, .67, and .73 for the respect and knowledge factors and the whole scale respectively. The findings prove that the scale is reliable.

DISCUSSION

The purpose of this research is to develop the Scale of Family Support in Choice of Vocation (SFSCV) for high school students. Following the steps recommended for the process of developing a scale (Büyükoztürk, 2014; DeVellis, 2014; Erkuş, 2012), a literature review was first performed, and open-ended questions were asked to the students to have them write an essay, consequently creating an item pool. The items were submitted to the opinions of five experts to check them in terms of face and content validity, linguistic compliance and item structure compliance. As a result of the evaluations after the expert opinions, a 5-point Likert type, 45-item form was created for structure validity studies. For the structure validity of the Scale of Family Support in the Choice of Vocation (SFSCV), exploratory and confirmatory factor analyses were conducted. It was seen as a result of the exploratory factor analysis that the items of the SFSCV were gathered under two factors which explain 51,66% of the total variance. As a result of the analyses performed, it is observed that there are 12 and 6 items in the first factor ' Acceptance and Encouragement' and the second factor ' Informing ' of the SFSCV, which seems to be composed of 18 items, respectively.

A confirmatory factor analysis was conducted on the new data obtained from the exploratory factor analysis. It was seen that the good fit indexes obtained from the scale were within the acceptable limits. In the next stage, a similar scale was utilized for the criterion related validity study. It can be said that the correlation coefficients between the two scales are within the acceptable values, which is a proof of the reliability of the Scale of Family Support in the Choice of Vocation.

Internal consistency and test-retest reliability were calculated for the scale reliability. While the internal consistency reliability coefficients of the scale vary between .86 and .93, it is observed that test-re-test reliability coefficients vary between .67 and .74. Based on these results, it can be said that the reliability coefficients of the scale are on a sufficient level.

According to the research findings, it can be argued that the Scale of Family Support in the Choice of Vocation is a valid and reliable instrument. Moreover, it can be said that the coefficients obtained from the criterion related reliability study are moderate.

Ek 1. Meslek Seçiminde Aile Desteği Ölçeği

Sevgili öğrenciler, Bu formda meslek seçimine ilişkin bazı ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadeler için kabul edilen herhangi bir doğru ya da yanlış yoktur. Sizden istenen, her bir ifadeyi dikkatli bir şekilde okuyarak, bu ifadelere katılım derecenizi belirtmenizdir. Her bir ifadeye ilişkin beş seçenekten yalnız birini işaretleyebileceğinizi ve cevapsız ifade bırakmamanız gerektiğini lütfen unutmayınız.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Ailem meslek seçiminde benim düşüncelerime değer verir.					
2. Ailem seçeceğim meslekle ilgili yükseköğretim programları hakkında bilgi sahibidir.					
3. Ailem karar verme becerilerime güvenir.					
4. Ailem meslek seçimim ile ilgili aldığım kararları uygulama konusunda beni destekler.					
5. Ailem seçeceğim mesleğin iş koşulları hakkında beni bilgilendirir.					
6. Ailem mesleki ilgilerime saygı duyar.					
7. Ailem meslek seçimi konusunda tercihlerime güvenir					
8. Ailem mesleklerle ilgili bilgi edinme konusunda bana rehberlik eder.					
9. Seçeceğim meslekte kariyerimi geliştirme konusunda ailem beni destekler.					
10. Ailem hangi alanlarda yetenekli olduğumu fark etmemi sağlar.					
11. Ailem seçeceğim meslek konusunda ufkumun açılmasına katkıda bulunur.					
12. Ailem seçmeyi düşündüğüm meslekte başarılı olacağıma inanır.					
13. Meslek seçiminde yaşadığım güçlükleri ailemle rahatlıkla konuşabilirim.					
14. Ailem mesleki değerlerime saygı duyar.					
15. Ailem ilgi duyduğum meslekler ile ilgili beni bilgilendirir.					
16. Ailem gelecek planlarımı destekler.					
17. Ailem mesleki hayallerim konusunda beni cesaretlendirir.					
18. Ailem hangi mesleklerin kişiliğime uygun olduğunu bilir.					

Kabul ve Cesaretlendirme Boyutuna ait maddeler: 1-3-4-6-7-9-11-12-13-14-16-17

Bilgilendirme Boyutuna ait maddeler: 2-5-8-10-15-18